Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Muistio

12.10.2022

VN/4326/2022
VN/4326/2022-MMM-49

Muistio eduskunnan talousvaliokunnalle valtioneuvoston selonteoista keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaksi VNS 4/2022 vp ja kansalliseksi ilmasto- ja energiastrategiaksi VNS 6/2022 vp

Asia: VNS 6/2022 vp Valtioneuvoston selonteko Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia

Maa- ja metsätalousministeriö pitää ilmasto- ja energiastrategiaa perusteellisesti laadittuna ja katsoo, että strategian linjaukset vastaavat maa- ja metsätalousministeriön näkemyksiä. Maa- ja metsätalousministeriö osallistui aktiivisesti strategian valmisteluun sekä sen taustatyöksi valmistellun *Hiilineutraali Suomi 2035 – ilmasto- ja energiapolitiikan toimet ja vaikutukset* selvityksen ohjaamiseen.

Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vuonna 2035 edellyttää, että **kasvihuonekaasupäästöjen ja nettohiilinielun** tulee olla samalla tasolla vuonna 2035 ja siitä eteenpäin nettohiilinielun tulee olla päästöjä suuremmat. Hiilinielujen ja -varastojen kasvattamisessa ja siten asetetun hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa merkittävä rooli on maankäyttösektorilla (LULUCF). Maankäyttösektorilla voidaan edelleen monin keinoin vahvistaa hiilinieluja ja -varastoja, vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä ja edistää sopeutumista ilmastonmuutokseen. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteistä ei linjata yksityiskohtaisesti ilmasto- ja energiastrategiassa, vaan ne on sisällytetty Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaan, jonka linjauksia käydään läpi asiakohdassa VNS 7/2022.

Maa- ja metsätalousministeriö korostaa oman hallinnonalansa näkökulmasta ilmasto- ja energiastrategiassa erityisesti **uusiutuvan energian lisäämistä** koskevia toimenpiteitä eli muun muassa puupolttoaineiden, tuulivoiman sekä maatalousbiomassojen osuutta sekä niiden edistämistä koskevia tavoitteita ja keinoja.

Puupolttoaineiden osalta strategiassa on tunnistettu niiden merkittävä rooli uusiutuvan energian lähteenä Suomessa. Strategiassa on myös kuvattu kattavasti niiden saatavuuteen, riittävyyteen sekä toimitus- ja huoltovarmuuteen liittyviä tekijöitä. Luopuminen kivihiilen käytöstä, energiapuun tuonnin loppuminen Venäjältä ja turpeen käytön väheneminen lisäävät tulevina vuosina kotimaisen energiapuun tarvetta. Ministeriö pitää tärkeinä strategiassa mainittuja toimenpiteitä, joilla vahvistetaan kotimaisten energiabiomassojen tarjontaa, logistiikkaa ja varastointia. Metsätalouden kannustejärjestelmään sisällytettävä nuoren metsän hoitotuki toimii yhtenä kannustimena. Lisäksi on tärkeää kehittää terminaaliverkkoon nojaavia metsäbiomassan hankintaketjuja ja yhdenmukaistaa alueellisesti vaihtelevia vaatimuksia energiapuuterminaalien ympäristölupien myöntämisessä sekä kaavoituksessa käytettäviä merkintöjä. Teiden ja siltojen kunnon ylläpitäminen on tärkeää sekä ainespuun että energiajakeiden saatavuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta. Pidemmällä aikavälillä on tärkeää huolehtia myös puupolttoaineiden käytön hyväksyttävyydestä.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Maa- ja metsätalousministeriö PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla **energian toimitus- ja huoltovarmuus ja energian hinta** ovat keskeisessä asemassa paitsi energian tuotannon, myös energian kuluttajien (kotitaloudet, maatilat, alan teollisuus, kuten metsä- ja elintarviketeollisuuden) kannalta**.** Esimerkkinä mainittakoon lämmön toimitus- ja huoltovarmuus, joka perustuu Suomessa tällä hetkellä pitkälti puupolttoaineiden, öljyn, maakaasun, kivihiilen ja energiaturpeen saatavuuteen. Fossiilisten energialähteiden osuuden vähentyessä puupolttoaineiden toimitus- ja huoltovarmuutta on tarpeen edelleen vahvistaa. Toimitus- ja huoltovarmuuteen liittyvät tekijät ovat korostuneet entisestään viime kuukausina, strategian valmistumisen jälkeen. Kotimaisten energialähteiden käytön lisäämisellä voidaan pidemmällä aikavälillä nähdä olevan myös kansantaloudellisia hyötyjä. Maa- ja metsätalousministeriö pitää perusteltuina myös toimenpiteitä, joita strategiassa on esitetty energiaturpeen huoltovarmuuden lisäämiseksi. Tähän liittyen maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että turpeen käytöllä energianlähteenä on vaikutus myös kasvu- ja kuiviketurpeen saatavuuteen, sillä kasvu- ja kuiviketurve kerätään energiaturvesoiden pintaosista ennen syvemmällä olevan energiaturpeen nostoa.

Tuulivoiman lisääminen on edelleen yksi keskeinen uusiutuvan energian lisäämiseen liittyvistä tavoitteista Suomessa. Tuulivoiman osalta maa- ja metsätalousministeriö korostaa myös Metsähallituksen roolia tuulivoiman rakentamisessa Suomessa ja erityisesti merituulivoimaa rakennettaessa. Tuulivoiman rakentamisella ja siirtoverkkojen kehittämisellä on myös vaikutuksia maa-ja vesialueiden kestävään käyttöön, joten on tärkeää, että näiden yhteensovittamiseen kiinnitetään edelleen huomiota. **Vesivoiman** osalta maa- ja metsätalousministeriö korostaa myös, että toimivat vesioikeudelliset menettelyt ja patoturvallisuudesta huolehtiminen ovat edellytys vesivoimatuotannolle. Vesivoiman merkitys säätövoimana korostuu tuuli- ja aurinkovoiman osuuden lisääntyessä. Patojen kunnosta, toimivuudesta ja turvallisuudesta huolehtiminen padonomistajien toimesta, sekä patoturvallisuuden viranomaisvalvonta, varmistavat vesivoimatuotannon turvallisuutta myös väestön ja ympäristön kannalta.

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa korostaa **maaseudun hajautetun pienimuotoisen uusiutuvan energian tuotannon** merkitystä sekä energian omavaraisuuden ja huoltovarmuuden parantamisen että maaseudulle syntyvän uuden yritystoiminnan näkökulmasta. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan hajautettuun uusiutuvaan energiaan kohdistuvat strategian toimet ovat oikeansuuntaisia ja toimivia. Ministeriö jatkaa maatilojen ja maaseudun pienten energiayritysten tukemista maaseudun kehittämisohjelman investointitukien kautta ja vuodesta 2023 alkaen EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) kansallisen suunnitelman toimenpitein.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä tavoitetta **biokaasun** tuotannon ja käytön lisääntymisestä. Biokaasu ja sen edistämiseksi jo tehty ja tehtävä työ onkin nostettu strategiassa hyvin esille. Strategiassa on nostettu esille erityiskeinojen selvittäminen työkoneiden polttoöljyn käytön vähentämiseen, kuten sähköistäminen ja biokaasun käyttö. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan tämä on erittäin tärkeä kehittämisen osa-alue, sillä vaikka maataloudessa uusiutuvan energian käyttö on jo nyt hyvin yleistä, tarvitaan työkoneiden osalta vielä uutta tutkimusta, kehitystä ja teknologiaa siirtymän vauhdittamiseksi. Meneillään on myös tärkeä VN TEAS- hanke ”Kestävät käytännöt biokaasutuotannon prosessiketjuissa (KEBIO)” biokaasun tuotannon ja käytön kestävyyden selvittämiseksi. **Maatalouteen liittyvien kasvihuonekaasupäästöjen** osalta toimenpiteet on linjattu keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa (KAISU) ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa (MISU).

Rakennukset ja rakentaminen aiheuttavat noin kolmanneksen Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Strategiassa linjatun mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä puun käytön edistämistä rakentamisessa. Lisäämällä puun osuutta uudis- ja korjausrakentamisessa, erilaisissa rakenteissa ja infrastruktuurissa voidaan vähentää sekä tuotannon päästöjä verrattuna fossiilisiin

rakennusmateriaaleihin ja samalla luoda hiilen pitkäaikaisia varastoja. Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että alan osaamista, kustannuskilpailukykyisiä puurakennusjärjestelmiä ja teollista puurakentamista sekä edistetään puun monipuolista käyttöä rakentamisessa (esim. eristemateriaalit).

Toimenpiteet ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi ovat tärkeä osa ilmasto- ja energiapolitiikan kokonaisuutta. Maa- ja metsätalousministeriö korostaa, että ilmastonmuutoksen vaikutusten voimistuessa energia- ja teollisuussektoreiden sopeutumista tulee jatkossa vahvistaa parhaillaan valmisteilla olevan kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman (KISS2030) päämäärien ja tavoitteiden mukaisesti. Strategiassa todettu tarve vahvistaa energia- ja teollisuussektoreiden ilmastonmuutoksen vaikutusten ja seurausten riskienhallintaa osana ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaa edellyttää toimijoiden aktiivista osallistumista ja sitoutumista sopeutumisen suunnitteluun, toimeenpanoon ja seurantaan.

Lopuksi maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että ilmasto- ja energiastrategian ja Suomen bio- ja kiertotaloustavoitteiden toteuttamisella on olennainen kytkös. Erilaisten materiaalien kysyntä tulee kasvamaan käynnissä olevan energiamurroksen ja yhteiskunnan sähköistymisen seurauksena. Nykytilanteessa energiaksi hyödynnettävillä biomassoilla on oletettavasti tulevaisuudessa korkeamman jalostusarvon käyttöä uusissa tuotteissa. Biopohjaiset materiaalit korvaavat uusiutumattomia ja fossiilisia raaka-aineita. Tätä kehitystä esimerkiksi mustalipeän (liuennut ligniini ja muu orgaaninen aine) ja metsäteollisuuden kiinteiden sivuvirtojen uusien käyttömuotojen kehittämiseksi ja markkinoille saattamiseksi tulee Suomessa tukea kokonaisvaltaisesti ilmasto- ja energia-, biotalous-, kiertotalous- ja metsästrategioiden toteuttamisella.

Asia: VNS 4/2022 vp Valtioneuvoston selonteko Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma Kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa 2035

Maa- ja metsätalousministeriö pitää keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaa perusteellisesti laadittuna ja katsoo, että suunnitelman linjaukset vastaavat maa- ja metsätalousministeriön näkemyksiä. Maa- ja metsätalousministeriöllä oli aktiivinen rooli keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (KAISU) valmistelussa erityisesti maatalous- ja maankäyttösektorin osalta. Maa- ja metsätalousministeriö oli mukana myös taustatyönä valmistellun ”*Hiilineutraali Suomi 2035 – ilmasto- ja energiapolitiikan toimet ja vaikutukset (HIISI)*” selvityksen ohjaamisessa.

Maa- ja metsätalousministeriö korostaa, että hallitusohjelman mukaisesti KAISU:n päästövähennystoimet tulee toteuttaa **sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti** ja niin, että **kaikki yhteiskunnan** osa-alueet ovat mukana.

Maatalouden kasvihuonekaasupäästöjä raportoidaan useammalla eri raportointisektorilla (maatalous-, maankäyttö- ja energiasektori). Kokonaiskuvan saamiseksi on KAISU:un sisällytetty **kaikki maatalouden** eri sektoreilla raportoitavat **kasvihuonekaasupäästöt**. Taakanjakosektorin maatalouteen kohdistuvilla päästövähennystoimilla on huomattava vaikutus myös maankäyttösektorilla, joten niitä on hankala erottaa toisistaan. Tästä syystä KAISU:ssa esitetyillä toimilla on päällekkäisyyttä MISU:ssa esitettyjen maataloutta koskevien toimien kanssa. Lisäksi on hyvä huomata, että maankäyttösektorille on huomattavasti helpompi osoittaa päästövähennyskeinoja kuin maatalussektorille. Maataloussektorille tulisi kehittää keinoja, joilla pystyttäisiin erityisesti vähentämään kotieläinten ruuansulatuksen ja lannan sekä peltojen lannoitukseen liittyviä päästöjä ja näiden toteuttaminen on haastavaa ilman tuotannon merkittävää vähentämistä.

Myös EU:n komissio on omissa arvioissaan havainnut yllä mainitut haasteet maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä. Siksi komissio on ehdottanut osana 55-valmiuspakettia ja maankäyttösektoria koskevaa ns. LULUCF-asetusta, että maataloussektorin päästöt irrotettaisiin

taakanjakosektorista ja ruuantuotannon päästöjä tarkasteltaisiin maankäyttösektorilla yhdessä metsätalouden ja muun maankäytön kanssa 2030-luvun alusta alkaen (ns. AFOLU- sektori). Maa- ja metsätalousministeriö pitää kyseistä ehdotusta lähtökohtaisesti kannatettavana.

KAISU:ssa olevat maatalouden toimenpiteet

Maankäytön muutoksiin liittyvät toimet

- Pellonraivauksen rajoittaminen
- Entisten turvetuotantoalueiden maatalouskäyttöön siirtymisen rajoittaminen
- Metsitys
- Maatalousmaata ilmastokosteikoiksi

Pellonkäyttöön ja lypsylehmien metaanituottoon liittyvät toimet

- Turvemaiden viljely märkänä (kosteikkoviljely)
- Nurmi yksivuotisten kasvien tilalle, lisää hiiltä peltoon
- Täsmäviljely
- Lypsylehmien metaanipäästöjen vähentäminen ruokinnallisilla keinoilla

Muita maatalouden päästöihin vaikuttavia tekijöitä (päästövaikutusta ei laskettu)

- Peltojen kiinteistörakenne
- Luomutuotannon lisääminen
- Karjan ikärakenne
- Sukupuolilajiteltu siemen
- Peltometsäviljely
- Hiilen sidonnan parantaminen erilaisilla maanparannusaineilla
- Ravinteiden kierrätys ja biokaasu
- Hiilensidontamarkkinoiden edistäminen
- Ravitsemussuositukset
- Ruokahävikki
- Kansallinen ilmastoruokaohjelma
- Julkiset hankinnat
- Ruokajärjestelmän toimijoiden yhteistyö

KAISU:ssa todetaan, että maatalouden politiikkatoimien vaikutus taakanjakosektorin päästöihin on yhteensä 0,6 Mt CO2-ekv. vuonna 2030 + 0,1 Mt CO2-ekv. vuonna 2035. Vaikutus maankäyttösektorin päästöihin on vähintään 1,8 Mt CO2-ekv. vuonna 2030 + 0,9 Mt CO2-ekv. vuonna 2035. Näissä päästövähennysluvuissa ovat mukana toimet, joille KAISU:ssa on laskettu päästövähennys. Mukana on myös toimia, joista hallitus on päättänyt KAISU:un HIISI- hankkeessa tehdyn skenaario työn valmistumisen jälkeen. Näistä toimista on valmistunut Luonnonvarakeskuksen (LUKE) laatimat uudet skenaariot, joissa tarkastellaan tarkemmin kosteikkoviljelyalan noston 30 000 ha vuoteen 2030 mennessä (hallituksen asettama tavoite syksyn 2021 budjettiriihessä), ilmastoystävällisten rehujen osuuden lisäämisen, kierrätyslannoitteiden ja biokaasun lisäämisen ja ruokavaliomuutosten vaikutuksia maatalouden kasvihuonekaasupäästöihin (https://www.luke.fi/fi/uutiset/maatalouden-kasvihuonekaasupaastoja-voidaan-vahentaa-lisatoimenpiteilla-ruokavaliomuutos-vaikuttaa-viiveella-maataloustuotantoon-ja-paastoihin).

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa nostaa esille Hiilestä kiinni –kokonaisuuden, jonka kehittämishankkeilla ja tieto-ohjelman toimenpiteillä tuotetun tiedon ja pilotointien avulla voidaan edelleen vähentää toimenpiteisiin ja niiden vaikutusarviointeihin liittyviä epävarmuuksia. Erityisen tärkeää on vahvistaa maaperässä olevaan hiileen liittyvää tietopohjaa ja seurantaa kansallisen kasvihuonekaa-

suinventaarion tarkentamiseksi. Maankäyttösektorilla osa toimenpiteiden tuloksista voidaan saavuttaa vasta pitkällä aikavälillä, mikä tulee ottaa huomioon toimenpiteitä valittaessa ja niiden vaikutuksia seuratessa.

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa myös nostaa esille, että maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistoimia suunniteltaessa tulee tunnistaa **kotimaisen ruuantuotannon merkitys** koko yhteiskunnalle ja varmistaa, että esitettävät toimet eivät uhkaa kansallista ruokaturvaa. Suomalaisen maatalous- ja ruokapolitiikan **ensisijaisena tavoitteena** on kansallisen ruokaturvan ja hyvän ravitsemuksen takaaminen Suomessa asuville. Tulevaisuudessa ruuan kysyntä tulee myös globaalisti kasvamaan, joten jatkossa on kiinnitettävä huomiota tuotannon tehostamiseen eli tuotantopanosten käytön ja päästöjen vähentämiseen tuotettua yksikköä kohden.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uudistaminen seuraavalle rahoituskaudelle on parhaillaan käynnissä ja siinä yhteydessä YMP:issä olevia maatalouden päästövähennystoimia on tarkasteltu uudelleen. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan YMP:in kautta ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista toteuttaa kaikkia maatalouden ilmastonmuutoksen hillitsemis- ja sopeutumistoimenpiteitä, vaan käyttöön tulee ottaa myös kansallisia toimenpiteitä. Riittävät määrärahat ja muut resurssit toimenpiteiden toteuttamiseen ja niiden vaikutusten arviointiin ja raportointiin tulee varmistaa.

YMP:n kansallisen suunnitelman hyväksymisen yhteydessä valtioneuvosto asetti **tavoitteen** maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi 29 %:llä vuoden 2019 tasosta vuoteen 2035 mennessä. Päästövähennykset toteutetaan YMP-suunnitelmaan sisältyvillä ja sen ulkopuolisilla sekä markkinaehtoisilla toimenpiteillä tukien ruuantuotannon kannattavuusedellytysten parantamista. Huhtikuussa 2022 valmistuneessa Hiili-euro-ohjelmassa on hahmoteltu polkua maatalouden päästövähennystavoitteen saavuttamiseksi (https://mmm.fi/-/hiili-euro-ohjelma-linjaa-toimet-maatalouden-paastovahennystavoitteen-saavuttamiseksi).

Kevään 2022 huoltovarmuuspaketin yhteydessä hallitus päätti 30 miljoonan euron määrärahasta (2023-2025) kosteikkoviljelylle. Parhaillaan suunnitellaan tämän määrärahan käyttöä kustannustehokkaasti ja niin, että määrärahalla saadaan kasvihuonekaasuinventaariossa näkyviä päästövähennyksiä maataloudelle.

Maa- ja metsätalousministeriö pitääkin erittäin tärkeänä, että khk- päästövähennystoimia suunniteltaessa ja niitä toimeenpantaessa tulee samalla selvittää ja varmistaa se, että **toimien vaikutus** saadaan näkyviin Suomen kansalliseen kasvihuonekaasuinventaarioon.

Maa- ja metsätalousministeriö toivoo, että jatkossa KAISU olisi huomattavasti **tiiviimpi** ja keskittyisi ilmastolain mukaisiin ydinasioihin. Nykymuodossaan eli yli 200 sivuisena suunnitelmana se on liian raskas ja suunnitelman keskeinen sisältö ja toimet hukkuvat muun tekstin joukkoon.

Liitteet

Jakelu Eduskunnan talousvaliokunta

Tiedoksi